

МОДЕЛЮВАННЯ ЯК СТРУКТУРНИЙ ЕЛЕМЕНТ ПРОЕКТУВАННЯ СУЧАСНОГО УРОКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Оксана КУЧЕРУК,

*доктор педагогічних наук, професор кафедри
дидактичної лінгвістики та літературознавства*

Житомирського державного університету імені Івана Франка

УДК 371.321:801.8

У статті висвітлено теоретичні питання проблеми моделювання сучасного уроку української мови з огляду на актуальність проектно-технологічного типу організаційної культури педагогічної діяльності. Зокрема, зосереджено увагу на специфіці етапів проектування уроку української мови. Окреслено умови, що впливають на ефективність проектування сучасного уроку української мови з урахуванням компетентнісного підходу, принципів комплексності й поетапності. Розглянуто місце й особливості моделювання як структурного елементу проектування уроку української мови в системі проектно-педагогічної діяльності.

Ключові слова: *урок української мови, проектування уроку, моделювання уроку, модель уроку, проект уроку, навчальна ситуація уроку.*

У сучасних реаліях розвитку шкільної освіти урок залишається основною формою організації навчання. В умовах становлення інноваційної україномовної освіти на засадах компетентнісного підходу постає завдання переосмислення питань, пов'язаних з побудовою особистісно орієнтованого уроку української мови, бо саме на такому уроці відбувається втілення багатьох перспективних педагогічних ідей, серед них і лінгвометодичних.

Важливість реалізації цього завдання підтверджується теорією і практикою навчання української мови у вітчизняній школі.

Огляд публікацій, присвячених розв'язанню окресленої проблеми, свідчить, що в працях багатьох дидактиків-філологів має місце висвітлення особливостей сучасного уроку української мови (О. Біляєв, М. Вашуленко, Н. Голуб, О. Горошкіна, Т. Донченко, С. Караман, І. Кучеренко, Н. Остапенко, М. Пентилюк, К. Плиско, Г. Шелехова та ін.). Зокрема, О. Біляєв спрямував увагу на "нові типи уроків з мови, які на відміну від традиційних визначаються *за основним методом навчання*, що застосовується на уроці (урок-лекція, урок-диспут, урок-екскурсія)... " [1, с. 29]. У цьому висновку вченого йдеться не лише про типи уроків, також має місце перспективна думка про основні (а отже, існують і допоміжні) методи навчання на уроці. М. Пентилюк, Т. Окуневич на матеріалі нових наукових досліджень проаналізували теоретичні аспекти технології уроку української мови [6]. Л. Кратасюк розглянула питання нової функції та форми організації уроку в системі особистісно орієнтованого навчання української мови на засадах інтерактивного підходу [3, с. 145]. Попри наявні дослідження, потрібно констатувати, що лінгвометодичні питання, пов'язані з проектуванням, проведенням, модернізацією уроку, не втрачають актуальності. На часі напрацювання теоретичних положень побудови й реалізації уроку української мови відповідно до компетентнісного підходу та інших освітніх інновацій.

Мета статті – розкрити особливості моделювання як однієї зі стадій проектування уроку української мови в системі компетентісно орієнтованої освіти. Завдання цієї роботи: уточнити зміст понять "проектування уроку", "моделювання уроку", "модель уроку", "проект уроку", "навчальна ситуація уроку"; розглянути специфіку етапів проектування уроку української мови; окреслити умови, що впливають на ефективність побудови моделі сучасного уроку української мови.

Вивчення освітньої теорії і шкільної практики свідчить про актуальність проектно-технологічного типу організаційної культури педагогічної діяльності, суть якого пов'язана з педагогічним проектуванням і розробленням ефективних технологій навчання. У площині сказаного з погляду лінгводидактики окремої уваги потребує питання проектування вчителем сучасного уроку української мови. Для того щоб розібратися в цьому питанні, важливо уточнити опорні поняття та визначити співвідношення між такими поняттями, як "проектна діяльність учителя", "проектування уроку", "моделювання уроку".

Відповідно до теми нашої розвідки *проектування уроку* є початковим етапом окремої проектної діяльності вчителя. Ця проектна діяльність педагога становить упорядковану сукупність дій зі складання моделі уроку, розроблення на її основі проекту уроку, послідовної реалізації його на уроці й педагогічної рефлексії. За такого потрактування загальні поняття "проектна діяльність" і "проектування" не тотожні, вони співвідносяться як ціле і частина. Смислове поле поняття "проектування" входить у поняття "проектна діяльність", яке є ширшим і включає не лише проектування, а й фазу конкретної реалізації проекту на практиці, а також фазу підсумкової рефлексії. У названих фазах поетапної діяльнісної стратегії вчені (О. Новиков, Д. Новиков та ін.) умовно виділяють стадії й етапи проектної діяльності. Нижче на основі теоретичних положень цих учених [5, с. 8–25] деталізуємо структурні ланки діяльності щодо проектування уроку української мови.

За І. Єрмаковим, проектна діяльність – це конструктивна й продуктивна діяльність особистості, спрямована на розв'язання життєво значущої проблеми, досягнення кінцевого результату в процесі цілевизначення, планування й здійснення проекту. Проектна діяльність належить до унікальних способів людської практики, зв'язаної з передбаченням майбутнього, створенням його ідеального образу, здійсненням та оцінкою результатів реалізації задумів [2, с. 717]. Проектування уроку в межах

проектної педагогічної діяльності становить креативну, інноваційну діяльність, спрямовану на створення моделі уроку й конструювання на основі цієї моделі проекту уроку. Відповідно модель і проект уроку є результатами продуктивної діяльності з проектування. **Модель уроку** – це образ системи уроку, внутрішньосистемних зв'язків, відношень між його елементами у вигляді малюнка, теоретичного опису, схеми і т. ін. Така модель може бути практичною, вона стосується конкретного уроку, або теоретичною, як такою, що висвітлює принципи побудови й реалізації практичних моделей уроку. **Проект уроку** – продукт творчої інноваційної професійно-педагогічної діяльності з планування конкретної навчально-виховної роботи, що становить складну конструкцію, співвідносну із задумом розв'язання проблеми на майбутньому уроці. Загалом фаза проектування вчителем сучасного уроку української мови передбачає кілька стадій діяльності вчителя:

1) *концептуальну стадію* (етапи: задум створення проекту уроку як практичної розробки на засадах актуальних підходів – особистісно орієнтованого, компетентнісного і т. ін.; вияв освітньої суперечності, пов'язаної з темою уроку, формулювання проблеми уроку; визначення компетентнісного й змістового спрямування проекту уроку з урахуванням мовної, мовленнєвої, соціокультурної, діяльнісної змістових ліній україномовної освіти; визначення мети проекту; вибір критеріїв оцінювання результативності проектної педагогічної діяльності);

2) *стадію моделювання уроку* – створення системної моделі уроку шляхом побудови часткових моделей (етапи передбачають висловлення гіпотези та її конкретизацію, аналіз змісту теми уроку, визначення типу, мети, цілей уроку, вибір змісту, форм, методів, засобів навчання за цільовим призначенням, поділ змісту уроку на навчальні ситуації, урахування зовнішню структуру уроку);

3) *стадію конструювання проекту уроку* (етапи: прогнозування результатів упровадження побудованої моделі крізь призму предметних і

ключових компетентностей, їх елементів для певного уроку, конкретизація цілей для кожного етапу уроку, формулювання цільового завдання до кожної навчальної ситуації як проектування очікуваного провідного чи проміжного результату; планування обсягу навчально-виховної роботи з розв'язання проблеми уроку, трансформувannya інформаційного змісту уроку в проблемні навчальні завдання, добір варіативних, диференційованих завдань за різними рівнями складності; з'ясування відповідно до теми й цілей уроку навчальних можливостей дидактичних засобів і засобів ІКТ; оформлення проекту у вигляді тексту);

4) *стадію технологічної підготовки навчально-методичного забезпечення уроку* (етапи: роздрукування дидактичних текстів; створення пакету варіативних навчальних (контрольних) мовно-мовленнєвих завдань, тестів, виготовлення наочних посібників; підготовка навчальних комп'ютерних програм, презентацій тощо).

Наведені стадії й етапи в цілому становлять орієнтири для послідовного проектування уроку української мови на засадах сучасних теоретичних положень щодо особистісно орієнтованого навчання, диференційованого навчання, компетентісно спрямованої освіти й т. ін. Утілення окресленого підходу до проектування уроку потребує належної професійно-педагогічної підготовки вчителя, який би володів фаховою компетентністю й поєднував у собі пізнавальні, проектувальні, організаційні, комунікативні, інформативні вміння. Тому одна з необхідних умов проектування конкретного уроку – це наявність у вчителя проектувальних умінь, зокрема вмінь моделювати й ефективно планувати навчально-виховний процес на рівні уроку, що, у свою чергу, передбачає конструювання системи навчальних ситуацій відповідно до визначених цілей. Успішність проектування уроку залежить від системного уявлення про цілі, зміст уроку, його дворівневу структуру, від детального задання цілей уроку й розроблення програми послідовних навчальних дій з урахуванням ступеня навчання, психології учнів, рівня їхньої мовно-мовленнєвої підготовки. Важливою умовою проектування є

також дотримання основних характеристик сучасного уроку української мови, зокрема: системності, цілісності, особистісно-компетентнісного спрямування, комунікативності, гнучкості ситуаційно-логічної структури, динамічності навчання на уроці.

Як було зазначено, однією зі стадій проектування уроку є моделювання його компонентів відповідно до певної концепції. **Моделювання уроку** – це педагогічна діяльність, спрямована на створення системної моделі уроку. Зупинимось детальніше на цьому питанні з позицій лінгводидактики. Основу побудови системної моделі уроку, її взаємопов'язаних часткових моделей-компонентів становлять *принципи цілісності моделі, комплексності й поетапності*. Відповідно до цих принципів створюється модель уроку як цілісного явища, що є умовою цілісного сприйняття цілей, змісту і структури уроку, сам процес побудови комплексу часткових моделей відбувається упродовж кількох етапів. На першому етапі моделювання формується часткова *модель змісту теми уроку* у вигляді розгалуженої інформаційно-поняттєвої схеми (таблиці, піктограми чи сукупності відповідних логіко-структурних схем теми). Для цього відбираються поняття, терміни, смисложиттєві цінності, що входять до теми уроку, з'ясовується, переосмислюється їх сутність, уточнюються визначення, правописні правила, встановлюються логічні зв'язки (внутрішньопредметні та міжпредметні), відношення між елементами теми уроку. Зазначений етап моделювання дає змогу педагогу чіткіше уявити зміст теми уроку, включаючи мовно-мовленнєвий і соціокультурний аспекти, що є необхідною передумовою для визначення цілей уроку й змісту навчально-виховної роботи на уроці.

На другому етапі будується часткова *модель "мета – цілі уроку"* в компетентнісному вимірі. Формулюється загальна мета уроку української мови з урахуванням його типу, визначається система цілей уроку, орієнтованих на формування елементів ключових і предметних компетентностей юних носіїв мови, що може мати вигляд "дерева цілей". Триєдина мета уроку конкретизується в цілях і поєднує всі елементи уроку в

систему. У процесі проектування основних і допоміжних цілей уроку як задання навчальних результатів варто використовувати ідеї, ключові слова загальновідомої теорії класифікації та систематизації цілей, запропонованої американськими вченими на чолі з Б. Блумом за шістьма рівнями: *знання, розуміння, застосування, аналіз, синтез, оцінювання*. Детальне визначення взаємопов'язаних навчальних цілей уроку, чітке, однозначне формулювання їх відрізняє сучасне проектування уроку від традиційного планування його. Важливість такого цілевизначення в тому, що конкретні цілі орієнтують суб'єктів навчання на очікувані результати уроку й дають змогу вчителю свідомо керувати навчальним процесом. Зазначимо, що в поглибленому моделюванні уроку української мови очікувані результати мають бути представлені у вигляді рівнів навчальних досягнень зростаючої мовної особистості, співвідносних із заданими цілями.

На третьому етапі моделювання необхідно розробити модель видів діяльності й методів навчання з огляду на навчальні цілі уроку (часткова модель *"цілі навчання – види діяльності – методи навчання"*). Уточнюються цілі навчання й паралельно визначаються види діяльності суб'єктів навчання (організаційна, комунікативна, навчально-пізнавальна, навчально-практична, ігрова, контрольно-оцінювальна, рефлексійна), методи навчання, які потрібно реалізувати для досягнення визначених цілей. Добре, якщо це відбувається відповідно до ідеї про основні і допоміжні методи навчання, бо логічно виділяти їх співвідносно до ієрархії цілей уроку. Серед методів навчання будуть як теоретичні, так і практичні, з огляду на зовнішню і внутрішню сторони навчальної діяльності й залежно від домінування розумових актів чи практичних дій у навчальній діяльності. У процесі такого моделювання важливо взяти до уваги загальну комплексну модель системи методів навчання української мови, розроблену за компетентнісно-цільовим принципом. Цю модель подаємо у вигляді п'яти підсистем методів за трьома рівнями: формування мовної компетентності; формування мовленнєвої компетентності на базі текстового підходу; формування комунікативної

компетентності на основі ситуативного підходу. Зокрема, пропонуємо такі групи методів: 1) методи, спрямовані на оволодіння мовними знаннями; 2) методи, спрямовані на формування навчально-мовних та правописних умінь, навичок; 3) методи, спрямовані на формування мовленнєвих знань і розвиток рецептивної мовленнєвої діяльності; 4) методи, спрямовані на формування мовленнєвих знань та розвиток продуктивного мовлення; 5) методи формування комунікативної компетентності на базі ситуативного підходу. Відповідні методи визначають специфічний зміст теоретичної і практичної діяльності на сучасному уроці української мови. Окреслена модель системи методів мовно-мовленнєвої підготовки учнів відображає відношення предметноспрямованості й взаємодоповнюваності.

На четвертому етапі будується модель структури уроку з урахуванням основних компонентів навчання: цільового, стимулювально-мотиваційного, змістового, процесуального, контрольно-регулювального, оцінювально-результативного, суб'єкт-суб'єктного, тобто розроблюється структурно-функціональна модель уроку на рівні його загальної зовнішньої структури і рівні внутрішньої структури (часткова модель *"тип уроку – структура уроку"*). Ця модель уроку має поділятися на два структурні рівні таким чином, щоб елементи загального рівня містили елементи власне методичного рівня. Побудова схематичного образу уроку з урахуванням його дворівневої структури надає моделі комплексності. У такій моделі визначається структура співдіяльності вчителя і учнів на конкретному уроці, особливо на рівні його внутрішньої структури, яка уточнює загальну структуру уроку певного типу (його зовнішню макроструктуру, до якої входять макроструктурні елементи, зокрема актуалізація опорних знань, вивчення нового матеріалу, закріплення знань, умінь та ін.). Структурну систему уроку можна подати різними моделями, ураховуючи мету й тип уроку. Моделювання організаційної структури уроку лише з позицій зовнішнього рівня членування є поверховим, предметну специфіку уроку визначає внутрішній рівень структурування, елементи якого відображають різні види

навчально-предметної діяльності вчителя й учнів. Н. Мойсеюк слушно зазначає: "у структурі кожного типу уроку є внутрішня структура кожного етапу (мікроструктура)" [4, с. 317]. Очевидно, ідеться про методичну підструктуру навчального заняття. Логіку опанування конкретного змісту навчальної теми відповідно до цілей уроку української мови показує саме рівень його внутрішньої структури – на цьому рівні виявляється лінгвометодична творчість учителя, комбінування змістових ліній, інтеграція методів навчання, особливості співдіяльності суб'єктів навчання. Тому з погляду методики більший інтерес викликає організація навчання на рівні внутрішньої, методичної, структури уроку, що складається з навчальних ситуацій. З методичних позицій першоеlement структури уроку – це навчальна ситуація. Н. Станчек називає її "клітинкою", структурною одиницею уроку, бо навчальна ситуація є завданням, яке можна вважати етапним у досягненні мети заняття [8, с. 24]. Отже, елементарною структурною одиницею уроку, його базовим елементом на рівні мікроетапів є навчальна ситуація. На цьому рівні урок складається з низки взаємопов'язаних навчальних ситуацій, які відображають специфічні змістові лінії уроку й поєднані спільною метою, що визначає цілісність уроку.

У сучасних педагогічних, зокрема й лінгвометодичних, словниках немає чіткого тлумачення поняття "навчальна ситуація", а для теорії уроку, особливо методичної теорії, воно є необхідним. Як зазначила О. Рудницька, конструювання моделей ситуацій становить основу побудови реального педагогічного процесу. За її потрактуванням, навчальні ситуації виділяються серед інших педагогічних ситуацій тим, що спрямовуються на організацію найдоцільнішої діяльності з опанування знань і формування вмінь особистості, її інтелектуального розвитку [7, с. 86-88]. Щодо предмета нашої розвідки, як варіант пропонуємо таке визначення: **навчальна ситуація уроку** – це сукупність умов, наперед спланованих і спеціально створених учителем для досягнення учнями навчальної мети (цілей) конкретного уроку, та/або умов, які спонтанно виникли в процесі реалізації змісту мовної освіти на

уроці. Зміст навчальної ситуації становлять предмет засвоєння, суб'єкти навчання, навчальна діяльність, тобто навчальна ситуація складається з таких елементів: суб'єкти навчання – мета (часткова) ситуації – мотив навчання – зміст навчального матеріалу – методи (технологія) навчання – результати. У площині сказаного моделювання навчальної ситуації уроку передбачає з'ясування часткової мети, визначення й аналіз умов її досягнення (наприклад, стимулювання й підтримання позитивної внутрішньої мотивації до навчання під час виконання мовної вправи, здійснення внутрішньопредметних та міжпредметних зв'язків, дотримання принципу текстоцентризму та ін.), виокремлення чинників навчально-виховного впливу на формування мовної особистості учнів відповідно до поставленої мети, цілей (навчальний стиль учителя, учнів, навчальна інформація, окремі методи навчання, пізнавальні, тренувальні завдання, дидактичні тексти, навчальні опори та ін.), розроблення схематичного образу технології навчання для досягнення запроектованого результату.

У моделі уроку української мови можуть мати місце різні види навчальних ситуацій: пізнавальні, проблемні, успіху, операційно-практичні, комунікативні, ігрові, дослідницькі, творчі. Також у побудові моделі потрібно враховувати типи навчальних ситуацій за метою взаємодії вчителя й учнів на уроці мови: 1) навчальні ситуації, пов'язані з організацією початку уроку – введенням учнів у тему заняття; 2) навчальні ситуації, пов'язані з оволодінням системою мовних знань; 3) навчальні ситуації, пов'язані з виробленням навчально-мовних умінь; 4) навчальні ситуації, пов'язані з формуванням правописних умінь; 5) навчальні ситуації, пов'язані з формуванням мовленнєвих знань; 6) навчальні ситуації, пов'язані з розвитком видів мовленнєвої діяльності; 7) навчальні ситуації, пов'язані з формуванням готовності до живого спілкування; 8) навчальні ситуації, пов'язані з контролем, корекцією навчально-предметних досягнень учнів; 9) навчальні ситуації, пов'язані з рефлексією; 10) навчальні ситуації, пов'язані з інструктуванням стосовно виконання домашнього завдання; 11) навчальні

ситуації, спрямовані на стимулювання, підтримання позитивної мотивації до навчання української мови (не лише на початку уроку, а й упродовж уроку та під час його завершення), що в сукупності становлять так звану "мотиваційну партитуру уроку". На часі особливо запитані ситуації навчально-пізнавального пошуку, активної мовленнєво-мисленнєвої діяльності, ефективного спілкування. Окремої уваги на сучасному уроці потребують комплексні навчальні ситуації, основу яких становлять методичні варіації, співвідносні з різними типами розвитку учнів в умовах диференціації навчання.

Структурна єдність уроку, підпорядкована методичному задуму й забезпеченню результативності навчальної діяльності, визначає цілісність уроку. З огляду на те, що урок – цілісна система, побудова його структури в процесі моделювання ґрунтується на зв'язку цілей, змісту та методів навчання. Методи добираються залежно від навчально-предметних ситуацій – сполучуваність методів залежить від змінюваного ситуативного контексту уроку. Кожна навчальна ситуація у структурі уроку має свої провідні (провідну) і проміжні цілі, конкретний зміст, методи навчання. Рівень внутрішньої структури уроку – навчальних ситуацій (наприклад, ситуацій виконання мовно-мовленнєвих, комунікативно-ситуативних завдань) – відображає особливості впливу різних методів на зміну структури навчального заняття. Наприклад, поєднання методів навчання з домінуванням *інтерактивних*, відповідно до заданих цілей, надає структурі уроку інтерактивного характеру – центральне місце в ній відводитиметься інтерактивним вправам; поєднання методів навчання з домінуванням *креативних* надає структурі уроку творчо-розвивального характеру – центральне місце в ній належатиме виконанню творчих завдань; поєднання методів навчання з домінуванням *евристичних* надає структурі уроку пошукового характеру – центральне місце в ній відводитиметься розв'язанню проблемно-пошукових завдань з мови; поєднання методів навчання з домінуванням *комунікативних* надає структурі уроку комунікативного

спрямування – центральне місце в ній відводитиметься виконанню комунікативно-ситуативних завдань. Відповідно до цілей навчальних ситуацій навчальні методи вищого рівня абстрагування (когнітивний, практичний, герменевтичний, креативний, комунікативний) конкретизуються. Система методів навчання в схематичному образі уроку (його технології) може мати лінійну структуру, коли в межах навчальних ситуацій методи розміщуються послідовно, і нелінійну, складну, розгалужену структуру, коли різні методи зображуються паралельно за умови диференційованої групової, парної роботи. Детальна ж структура уроку й конкретний зміст навчальної діяльності формуються й розкриваються не в моделі, а в проекті уроку, такий проект може бути коротким чи розгорнутим.

Повний цикл процесу моделювання уроку завершується створенням часткової моделі *"урок – зовнішнє освітнє середовище"*. Те, що безпосередньо стосується змісту і структури уроку, у моделі має становити його внутрішнє середовище. Зображення зовнішнього освітнього середовища має розкривати сукупність зовнішніх об'єктів, умов, природних, соціокультурних чинників і зв'язків між ними, що суттєво впливають на хід і результати уроку, але не входять до нього. Специфіку зовнішнього освітнього середовища формують його структурні компоненти: замовники освітніх послуг, стратегія школи, мета шкільного курсу української мови, пріоритетні принципи навчання, освітні умови шкільного кабінету української мови, спілкування з діячами культури, критерії оцінювання результативності педагогічної діяльності, природне оточення, прийняті в суспільстві цінності, норми, традиційні освітні ЗМІ, освітні Інтернет-ЗМІ тощо. Відповідна модель має відображати складність, динамічність і взаємозалежність структурних елементів зовнішнього освітнього середовища. Ідея зазначеної моделі передбачає показ зв'язків внутрішнього середовища уроку із зовнішнім освітнім середовищем.

Отже, проектування сучасного уроку української мови передбачає стадію його моделювання. У статті запропоновано загальні теоретичні настанови до

поглибленого моделювання уроку української мови в умовах компетентнісно орієнтованої освіти. Описані часткові моделі доповнюють одна одну. У процесі створення системної кількомакомпонентної моделі уроку потрібно пам'ятати, що зв'язок між структурними елементами моделі уроку, взаємовідповідність між ними забезпечує її цілісність. Наведена теорія побудови моделі уроку української мови виражає думку про те, що ефективність уроку визначається не лише внутрішнім змістом його, а й чинниками зовнішнього освітнього середовища, зовнішніми зв'язками. Створення моделі уроку з урахуванням запропонованих настанов уможливорює послідовне використання її в процесі практичної побудови проекту конкретного уроку української мови. Перспективними вважаємо дослідження питань проектування змісту і структури інтегрованих уроків у системі україномовної освіти, моделювання уроку української мови з використанням засобів ІКТ.

В статье освещаются теоретические вопросы проблемы моделирования современного урока украинского языка в связи с актуальностью проектно-технологического типа организационной культуры педагогической деятельности. В частности, сосредоточено внимание на специфике этапов проектирования урока украинского языка. Определены условия, которые влияют на эффективность проектирования современного урока украинского языка с учетом компетентного подхода, принципов комплексности и последовательности этапов. Рассмотрены место и особенности моделирования как структурного элемента проектирования урока украинского языка в системе проектной педагогической деятельности.

Ключевые слова: *урок украинского языка, проектирование урока, моделирование урока, модель урока, проект урока, учебная ситуация урока.*

The article deals with the theoretical issues of modeling the modern Ukrainian language lessons problem because of the relevance of project-technology type of

organizational culture pedagogical activity. In particular, attention is given on the specifics of the projecting of the lesson Ukrainian language stages. It outlined the conditions that influence the effectiveness of the projecting of the modern Ukrainian language classes based competency approach, the principles of comprehensiveness and phasing. It was also deals with the place and features of modeling as a structural element of designing lesson Ukrainian language in the system of designing pedagogical activities.

Keywords: Ukrainian language lesson, lesson projecting, lesson modeling, model of the lesson, lesson project, educational situation of the lesson.

Література

1. Біляєв О. М. Лінгводидактика рідної мови : [навч.-метод. посібник] / О. М. Біляєв. – К. : Генеза, 2005. – 180 с.
2. Єрмаков І. Г. Проектна діяльність / І. Г. Єрмаков // Енциклопедія освіти ; за ред. В. Г. Кременя. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 717–718.
3. Кратасюк Л.М. Інтерактивні методи в навчанні учнів 5-6-х класів створювати тексти різних типів : [монографія] / Л. М. Кратасюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. – 272 с.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : [навч. посібник] / Н. Є. Мойсеюк. – К. : Білоцерківська книжкова фабрика, 2007. – 656 с.
5. Новиков А. М. Методология научного исследования / А. М. Новиков, Д. А. Новиков. – М. : Книжный дом "ЛИБРОКОМ", 2010. – 280 с.
6. Пентиліук М. І. Сучасний урок української мови / М. І. Пентиліук, Т. Г. Окуневич. – Х. : Основа, 2007. – 176 с. – (Б-ка журн. "Вивчаємо українську мову та літературу"; Вип. 7 (44)).
7. Рудницька О. П. Педагогіка: загальна та мистецька : [навч. посібник] / О. П. Рудницька. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. – 360 с.
8. Станчек Н. А. Построение урока литературы и развивающее обучение / Н. А. Станчек // Литература в школе. – 1979. – № 1. – С. 24–31.